

Pred nami je znova pestra vsebina. V določevalnem ključu bomo spoznali del sesalčjega sveta, se v osrednji temi seznanili z dvoklopniki, v intervjuju odprli več tem za prihodnje razmisleke, vpogledali v tri monitoringe žuželk, poglobljeno razmišljali o podatku nič, vas pozvali k pomoči *Trdoživu*, spoznali vrsto rastlin ...

Tokratni uvodnik namenjam sprehodu po formi zagovorništva nevladnih organizacij (NVO). Klic na pomoč nam narava že sporoča. Kot družba, vključno s politikom, se moramo zavedati, da nadaljnje uničevanje narave ne bo samo premočrtno slabšalo stanja tako narave kot družbe, temveč lahko pripelje do točke preloma, kolapsa. Nihče ne ve, kdaj se bo to (morda) zgodilo, nekateri pravijo, da smo že tam. Ne glede na v nadaljevanju omenjene forme pa moramo tudi kot civilna družba biti kritični do oblasti, jo nadzirati. Trenutna se je zavezala k aktivnejšemu sodelovanju z javnostmi, zdaj mora le še pokazati, da s tem misli resno. Področje narave naj bi na bodočem *Ministrstvu za naravne vire in prostor* postalo njegov pomembnejši segment, dobilo bo lasten direktorat, a minister (še) ni prepričan, da so v načrtu konkretni koraki za izboljšanje politik ohranjanja narave.

Septembra 2022 je svoje delo začel Svet ministra za okolje in prostor za sodelovanje z NVO kot strokovno-posvetovalni organ ministra za okolje, prostor in (izpuščeno) naravo. Glavna naloga sveta je podajati ministru (kmalu zaradi reorganizacije Vlade dveh ministroma) mnenja k ukrepom izvajanja politik, predlogom predpisov in drugim odločitvam s področja dela Sveta. Od 12 članov jih je 11 izvoljenih predstavnikov NVO, naš mandat pa je vezan na ministrovega. Na prvi seji smo npr. obravnavali *Poročilo o okolju v Republiki Sloveniji 2022*, ki je na področju narave prejelo več pripomb in nestrinjanj. V razpravi je vodstvo MOP zagotovilo, da bo na področju ohranjanja narave v prihodnje bolj aktivno, kot so bili njihovi predhodniki. Enako obljubo smo dobili tudi pri skrbi za delovanje ter razvoj NVO. Čakamo. *Poročilo o okolju* je bilo 21. 10. javno predstavljeno, MOP pa je tam oznanil nezadovoljstvo s stanjem ohranjenosti narave. Sprva je bilo sicer kljub izkazane mu nestrinjanju na seji sveta zamišljeno, da poglavje narave na predstavitvi ne bo zastopano, saj po besedah Agencije RS za okolje (ARSO), ki je odgovorna za pripravo *Poročila*, narave z izjemo projekta NarcIS na ARSO več ni. Kasneje je bilo vendarle »ugotovljeno«, da je narava del tako resorja kot *Poročila*. Drugo sejo smo dočakali 30. 11. (oktobrska in decembrska sta bili odpovedani). Na njej smo obravnavali zakon o umeščanju obnovljivih virov energije, s katerim želi Vlada omogočiti ali poenostaviti nekatere načrte, a se pri tem ni lotila reševanja tistih dejansko problematičnih delov organiziranosti in strokovnosti državnega aparata.

Januarja 2023 svoje delo začenja še eno posvetovalno telo okoljskega ministra (morda dveh ministrov?), predvideno po *Zakonu o varstvu okolja* z mandatom 5 let. Po letih neobstoja se vzpostavlja Svet za trajnostni razvoj in varstvo okolja, ki ga sestavlja šest strokovnjakov za varstvo okolja, ki jih predlagajo Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) ter univerze, štirje predstavniki štirih zbornic in štirje predstavniki NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja. Ta neodvisni svet se osredotoča na stanje in trende, strategije in programe varstva okolja in trajnostnega razvoja ter na delovanje države in občin na teh dveh področjih, hkrati pa vključuje tudi strokovnjake še iz drugačnih organizacij, torej ne samo iz NVO. Kot neodvisno,

nacionalno znanstveno posvetovalno telo za podnebno politiko pa Vlada ustanavlja 9-članski Podnebni svet. Tudi v ta svet so se lahko vključile (le) okoljske NVO, člana sta postala dr. Maja Simoneti in Andrej Gnezda. Drugi člani so predstavniki javnih univerz in SAZU. Naloge tega telesa, imenovanega za obdobje 6 let, so npr. spremljanje izvajanja in revizije podnebne strategije, predlaganje ukrepov za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.

Veliko se bo torej razpravljalo. A le ugibamo lahko, kdaj in če sploh se bodo začele dogajati pozitivne spremembe na področju varstva narave in sploh vzpostavitve tovrstnega podpornega okolja. V svetih se očitno bo dogajalo, glede na nakazane načrte Vlade tudi drugod. Vendar, mar bomo podnebno problematiko reševali le z umeščanjem obnovljivih virov energije? »Zanimiv« je trend, da narava ni zastopana kot očitni del problematik podnebja. Ministrstva z imenom tudi ni bila vredna. Na ARSO je torej tako rekoč več ni. Nakazanega pa tudi še ni razumevanja, da se bomo lahko samo z ohranjenjo naravo spoprijemali s podnebnimi spremembami. Brez učinkovitih ukrepov proti upadu biodiverzitete je boj s podnebnimi spremembami in njihovimi vplivi že vnaprej izgubljen. A morda delam krivico. Naivno še verjamem, da so to (dolgi) začetki mandata. Vseeno se nato spomnim hitrega pregleda programa koalicije, ošvrknjenega v minulem uvodniku, kjer narave v programu stranke, ki vodi resor narave, ni. Morda pa bo novo ministrstvo z neposrečenim imenom presenetilo in se obenem obdalo s primernimi strokovnjaki in uradniki. Bo pokazal čas.

Čas, ali bolje kar zgodovina, nam oznanja, da je Slovenija »svetovni prvak ohranjenosti narave«. V letu 2022 mineva 20 let od sprejetja *Pravilnika o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam* (strokovne podlage za rdeče sezname so bile pripravljene v desetletju prej). Čemu prvak? Nobeni vrsti se, kot kaže, v treh desetletjih ni status ogroženosti poslabšal, saj bi sicer kot razvita družba sezname posodobili. Mar ne? Žal je to daleč od resnice in so rdeči sezname nujno potrebni posodobitve, kar pa mora vključevati tudi ponovno kakovostno inventarizacijo celotne biodiverzitete, ki bo služila kot podlaga za pravilno naravovarstveno vrednotenje in upravljanje naših *naravnih virov*. Oblast mora nemudoma začeti več vlagati v poznavanje stanja biodiverzitete Slovenije, kakor tudi v aktivno izvajanje ukrepov za ohranjanje vrst in njihovih življenjskih okolij!

In ko sem že pri obletnicah – pred 100 leti, 28. 2. 1922, je bil v Beogradu v času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev sprejet *Zakon o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj v področju pokrajinske uprave za Slovenijo* (dostopen na Dlib: *Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani*, 8. 11. 1922). Ta je nadomestil predpis, sprejet 19. 2. 1921 na Deželni vladi Slovenije, v katerem so izvedli predloge iz 2. in 3. točke *Spomenice* (1920) – več v *Trdoživ IX/1*. V zakonu preberemo, katere so bile prve zavarovane vrste živali in rastlin ter kaj je bilo prepovedano početi. V njem je tudi zapisano, da se je prestopke tega zakona kaznovalo v denarju od 20 do 400 kron ali z zaporom do 14 dni.

Čas pa je začel teči tudi za pripravo naslednjega *Trdoživa*. Rok za oddajo prispevkov je 1. april. Do takrat vam želim prijetnega branja ter uspešno 2023. ✨